

1876 – Archangelszk, 1940) eredetileg orvos, kiváló, külföldön is ismert társadalomtudós, a Galilei Kör tagja, előadója, a Társadalomtudományi Társaság elnöke, a Huszadik Század munkatársa stb. 1912-től a Fővárosi Könyvtár munkatársa volt, Szabó Ervin halála után (1918–1919) a Fővárosi Könyvtár igazgatója. Vagy Braun Róbert (Arad, 1879 – Budapest, 1937), aki eredetileg középiskolai tanár, szociológus, korai kulturális antropológus volt (A falu lélektana. Bp. 1913.), 1911 és 1918 között viszont a Fővárosi Könyvtár vezető munkatársa, Szabó Ervin barátja. Az első között foglalkozott a trianoni béke által elszakított magyarok nemzetiségi-kisebbségi kérdéseivel (Magyarország feldarabolása és a nemzetiségi kérdés. Budapest, 1919.)]

A negyedik fejezet három közleménye könyvtártudományi jellegű. Közülük csak egy szól kifejezetten a könyvtáros Szabó Ervinről, illetve a Szabó Ervin által is kezdeményezett közkönyvtári rendszer, hálózat módszertani kérdéseiről (Remete László: Szabó Ervin külföldi könyvtári kapcsolatai). Voit Krisztina A nyilvános közkönyvtár eszményének alakulása a 20. század fordulóján című könyvtártörténeti, könyvtárszervezet-módszertani tárgyú tanulmányában arról értekezik, hogy Szabó Ervin és köre, illetőleg a Társadalomtudományi Társaság, a Galilei Kör, a Huszadik Század a polgári liberális elveknek megfelelően a közkönyvtárak szervezését, működtetését, hálózati kiépítését az egyik legfontosabb feladatának tekintette. Ezekről a kérdésekről, feladatokról szól Katsányi Sándor csaknem azonos tartalmú tanulmánya (A közkönyvtári hálózat létrehozása. Ideák és reáliák) is.

Mindezekben a tanulmányokban az erős, magas színvonalú szakmaiság mellett hangot kaptak az egyes alkotó emberek vagy az újat hozó intézmények „beskatulyázását” ellenző elvi-eszmetörténeti törekvések is. Összegezőként elmondhatjuk, hogy a közlemények dicséretes módon sokban hozzájárultak Szabó Ervin jobb megismeréséhez és rendkívül jelentős kultúrtörténeti-könyvtártudományi munkássága helyesebb értékeléséhez.

Horváth Zsolt, Kiss Bori, Sándor Tibor (szerk.): A város könyvtárnoka. Konferencia Szabó Ervin születésének 125. évfordulója alkalmából 2002. október 10. – Budapest, 2003. 134 p. – (A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Közleményei 2. ; Sorozatszerkesztő: Fodor Péter.)

Dankó Imre

Sajtófigyelő

«OBSERVER»
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1051 Budapest, T. 06 30 239 1000

AVASZ

2004. Január 2.

Megrajzolt Európánk

Egy röpdérsz „szülőanyjává” válhatott: ezt kapta vigaszdíjként a szépséges lány az Olümposz isteneinek urától azért, amiért az – miután szelíd, selymes és hófehér szőré, aranyszarvú és gyémántpatájú bika képében magával ragadta – ravasz és erőszakos módon beteljesítette iránta érzett szerelmét Kréta szigetén. A szűz által megbabonázott, nőrabló Ióisten természetesen Zeusz, az áldozat pedig – a mitológia szerint Agénor főnői király és Telephoszo lánya Európé.

„Elfog a nevetés, ha látom, hogy sokan megrajzolták már a földkerekség térképét anélkül, hogy értették volna. Őszerintük az Okeánosz teljesen körbefolyja a földet, amely olyan kerek, mintha körzővel rajzolták volna. Ázsiát és Európát pedig egyenlő nagyságúnak ábrázolják” – olvasható Hérodotosznál. Később azt is megjegyzi, hogy nem lehetünk biztosak abban, hogy kontinensünk miről vagy kiről kapta a nevét, „hacsak nem fogadjuk el ténynek, hogy a türöszi Európéról. (...) Csak hogy tudjuk, ez a nő ázsiai eredetű volt, s még csak nem is lépett arra a földre, amelyet a hellének Európának neveznek.”

Hérodotosz óta számtalan Európa fogalom, be- és körülhatárolás született – politikai, kulturális és földrajzi szempontból egyaránt. Most, hazánk európai uniós csatlakozása előtt érthető, hogy fokozott figyelemmel fordulunk kontinensünk felé. Elemzések és kiadványok látnak napvilágot, kérve, kéretlenül. Már-már elegendő is lehetne belőlük, ha nem bukkanna fel köztük időről időre egy két kivételes „darab”. Ezek sorát gazdagítja a *Európa térképei 1520–2001* című díszalbum, amely az Országos Széchényi Könyvtár

(OSZK) és a Helikon Kiadó gondozásában jelent meg Pihól Katalinnak, az OSZK térképtára vezetőjének szerkesztésében, Hopák József fotóival. A kiadvány kimondottan a csatlakozás tiszteletére született meg – sőt nemzeti könyvtárunk egyik nagy tárlatára is Európa történetét készült bemutatni a térképek segítségével –, annak ellenére, hogy tudjuk: az Európai Unió soha nem lesz azonos Európával sem földrajzi, sem kulturális értelemben.

Klinghammer István térképtörténésznek, az ELTE rektorának szavaival élve elmondható, hogy a történelem időbeli földrajz, a földrajz térbeli történelem – az összekötő kapocs pedig a kettő között: a térkép. A nemrég megjelent albumban látható mintegy 170 térképen (amelyek egytől egyig az OSZK kincsei) az az évszázadokon keresztül felhalmozódott tudás és ismeretanyag tukrozdódik, amelyre az Európában élők utazásai, megfigyelései, tudományos méréseik során tettek szert. A kotebten éppúgy helyet kap az első Európa-térkép – melyet az a *Martin Waldseemüller* adott közre 1511-ben, aki a *Kolumbusz* Újvilágnak az Amerika nevet adta –, mint az első magyar nyelvű Európa-térkép. Utóbbi *Bod Péter* prédikátor könyvében, a XVIII. század közepén látta meg a napvilágot. A kartonokon nyomon követhetjük a kontinens határainak változásait, a különböző politikai események következményeit.

E mappák – mint a „rajzolt történelem” forrásai – könnyen „szóra bírhatók”, és segítségükkel különleges utazásra indulhatunk, melynek végén megállapíthatjuk: Európa igazán sajnálhatja, hogy soha nem lépett a róla elnevezett földre.

V. N. V.

